

Obsah.

	Strana:
Úvod	7—16
<p>Obsah družstevní myšlenky. Družstevnictví je produktem osvícenské doby, která cestou shora se strany státu a cestou zdola se strany osvícených lidumilů chce zlepšiti sociální a hospodářské poměry lidu. Kontribučenské fondy (8), spolky střídmosti a tendenční literatura (9), nabádající k šetrnosti. Zschocke: „Das Goldmacherdorf“ (10), Šwippl: „Jiří Volný (12). Příkladem pro svépomoc byla i stará nadační zařízení z dob cechovních. Kutná Hora, Znojmo (12). V Praze Všeobecná spořitelnice v království českém r. 1825 (13): Vznik družstevnictví. V konsumním družstevnictví je první Potravní a zásobovací spolek v Rochdalu r. 1844 (14). V Německu Schulze z Delitsche a Raiffeisen (15). U nás první pokusy na Slovensku. Jurkovičův „Gazdovský spolek“ v Sobotišti 1845 (15).</p>	
<i>Dějiny záložen a ostatního družstevního podnikání na Moravě do r. 1885</i>	17
I. <i>První záložny v ČSR. Začátky slovenské: S. Jurkovič. Zakladatelé záloženského hnutí v historických zemích: F. Šimáček, Dr. F. S. Kodým a prof. Dr. Ant. Randa</i>	19—28
<p>Gazdovský spolek v Sobotišti, založený Samuelem Jurkovičem r. 1845 je spolkem střídmosti a pokusem o družstvo úvěrní. Houdek (19). První záložnou v</p>	

historických zemích jest Záložná kasa ve Vlašimi 14. března 1858 (20). Zakladatelé záložny vlašimské. Další nejstarší záložny české. Zásluhy Františka Šimáčka o vyvolání a usměrnění záloženského hnutí (22). Zásluhy MUDra F. S. Kodyma o propagaci záloženského hnutí mezi lidem zemědělským (25). Jeho „Spolky ná vzájemné pomáhání“ r. 1860. Pomoc Dra Ant. Randy záloženskému hnutí a jeho příprava zákona družstevního r. 1866 (26).

II. *Nejstarší záložna na Moravě „Záložní pokladnice v Přerově“ 13. I. 1861. Zakladatel moravských záložien František Kramář z Přerova. Cyril Vítěz z Přerova*

29—50

„Záložní pokladnice v Přerově“ dnešní Úvěrní spolek záložna přerovská v Přerově založena byla 13. ledna 1861. Její původ vyvolán příkladem záložien českých, „Poslem z Prahy“ a zkušenostmi zcestovalého krejčovského mistra Cyrila Vítěze z Přerova (1824—1879). Význam Cyrila Vítěze (31). Začátky záložny přerovské. Přerovská záložna je záložnou řemeslnickou. Tehdejší poměry živnostenské a úvěrové zvláště (32). Přerovská záložna má všechny hlavní znaky záložien, jak je stanovil Šimáček (35). Stanovy záložní pokladnice v Přerově (36). František Kramář a jeho význam pro hnutí záloženské (46). Vývoj záložny přerovské (48).

III. *Další moravské záložny dle vzoru přerovského . . .*

51—79

Záložna příborská — druhá záložna moravská (51). Záložna hranická, její vývoj (55). Záložna pokladnice v Kojetíně (60). Občanská záložna v Holešově (61). Občanská záložna „Blahobyt“ v Brně (62). Občanská záložna v Olešnici (62). Občanská záložna v Tovačově (63). Záložna pokladna ve Veselín/Mor. (64). Občanská záložna v Letovicích (65). Iniciativa

Kroměříž zakládá fond české školy průmyslové (280).

Na Moravě zakládány stavovské záložny rolnické na venkově (280). Proto nejde vývoj na Moravě z kontribučenských záložen do okresních hospodářských záložen (280). Rolnické záložny na Moravě jsou prvním zemědělským družstevnictvím. Z rolnických záložen začal rolnický průmysl zemědělský (281). Hnutí rolnických záložen obsáhlo i Slezsko (281) a Němci na Moravě převzali Demelův vzor (282).

Persekuce moravských záložen měla hnutí záloženské zničití a vyvolala velké otřesy (282). Záchranou je zákon družstevní a na Moravě soustavně převádí se záložny na podklad družstevní (282). Záložny kontribučenské na Moravě ustrnuly (283).

XI. *Vznik zákona družstevního z roku 1873* 285—291

Domácí a cizí podněty zákona družstevního (285). Návrh Dra Randy (286). Návrh, by právní poměry záložen byly upraveny na Zemském sněmu moravském roku 1871 (286). Rakouský návrh zákona (287). Statistika svépomocných spolků v roce 1873 (288). Znojemský poslanec Fuchs mluví pro družstevní zákon v generální debatě (289). Poplatkový zákon z 21. května 1873 (291).

XII. *Nástup moravského družstevnictví na půdě zákona z roku 1873* 293—304

Nejstarší zapsané společenstvo Vzájemná záložna v Třešti.

Text zákona družstevního přinesly moravské časopisy (294). O zákonu jednáno na sjezdech olomouckém, kroměřížském a boskovickém. O zákonu přednášel Dr. Kusý 4. června 1873, Dr. Fanderlík 9. července 1873 před spisem Šimáčkovým (297). Samostatně zákon vydali Šperlín v Kroměříži, Kramář a Procházka v Olomouci. Demelův „Pozor“ přinesl soustavný soubor článků o svépomocných spolcích (296). „Mor.

Orlice“ výklad zákona a kritiku stanov Šimáčkových (296). První zapsané družstvo je Vzájemná záložna v Třešti (297). Druhá, Vzájemná záložna v Telči (297). První potravní spolek jako družstvo zapsaný je Spolek v Bukovince (298). Situační zpráva „Pozora“ o přeměně založen (304).

XIII. *Moravská literatura o družstevním zákonu* . . . 305—342

A. JUDr. Wolfgang Kusý: „*O společenstvech výdělkových a hospodářských*“.

Přednáška Dra. Kusého 4. června 1873 (305 až 315). Proti hromadění kapitálu v dnešních poměrech sociálních je svépomoc nejlepším obranným prostředkem. Záložny záchranou našeho lidu a našeho hospodářství (308). Záložny zakládány byly jako spolky. Stanovy nevyhovovaly zvláště z důvodů daňových (309). Nevýdělečné posláni založen (310). Stručný obsah zákona družstevního, hlavní podmínky družstva (311). Rozdíl ručení obmezeného a neobmezeného (313). Záložny jsou novým zákonem chráněny před rozpuštěním (314), Životopisná data Dra W. Kusého (315). Význam jeho přednášky (316).

B. JUDr. Josef Fanderlík: „*O novém zákoně pro záložny a výdělková společenstva vůbec*“ 317—324

Přednáška Fanderlíkova v Olomouci 9. července 1873. Zákon je pokrokem proti stavu dnešnímu i cizině. Založení záložny je snadné, proti rozpuštění je v zákonu ochrana (319). Doporučuje se ručení obmezené (320). Zdůrazněn je účel výdělečný, ne dobročinný (322). Životopisná data Dra J. Fanderlíka (323).

C. Šimáčkova kniha: „*Zákon o svépomocných spolcích*“ . 324—326

Význam spisu pro Moravu. Kritika Dra Brůžka (325).

D. Demelovy články v „Pozoru“ 326—342

Článek „Svépomocné spolky a zákon o společenských výdělkových a hospodářských“ (327—333). Těžké sociální poměry vedly dělníka k svépomoci. Rochdal (328). Anglický zákon. V Německu Schulze-Delitsche (329). Francie (331). V českých zemích návrh Randův (331), nový zákon. — Článek: „Jakých výhod poskytuje svépomocným spolkům zejména záložnám zákon ze dne 9. dubna 1873“ (333—337). Výhody jsou právní (334), výhody finanční dle zákona z 21. května 1873 (336). Důkazy, že články jsou z pera prof. Demela (338).

XIV. *Ostatní zemědělské svépomocné podnikání před rokem 1873* 343—360

Riegrovo svědectví o záložnách a zemědělské svépomoci na Moravě (343). Programy práce pro zemědělství (345). Hospodářské spolky na Moravě (346—351). Průmyslové podniky (352). Sdružení pro společné hospodářské stroje (strojní družstva mlaticích garnitur) (353). Demelova práce pro ně (355). Družstva rolnických mostních vah (360).

XV. *Kontribuční fondy a kontribuční záložny na Moravě* 361—377

Vznik fondů (362). Pokusy o úpravu v r. 1828 a v r. 1849 (362). Návrh Serenyiho (363). Zákony z r. 1864 (365). Spis Dr. A. Mezníka „O záložnách kontribučních“ (367—370). Data Dr. Ant. Mezníka (370). Statistiky záložen kontribučních (371). Zákony o kontribučních záložnách a fondech z r. 1873 (372). Český zákon z r. 1882 (373). Moravský zákon z r. 1888 o úpravě fondů a záložen (373). Rozdílný vývoj na Moravě jest vysvětliti z rozvoje rolnických a ostatních záložen a z obav před dozorem státním. Na Moravě jsou kontribuční záložny zamítány (375). Protest záložen občanských (376).

XVI. *Potravní spolky na Moravě před rokem 1873* . . . 379—389

Začátky potravních spolků. Dr. F. L. Chleborád (380). Potravní spolek Výchomocná pokladnice v Brně r. 1864 (381) a ostatní v brněnském okolí (382 až 384). Potravní spolky při záložnách Přerov, Prostějov, Kroměříž (386). Článek „Něco o zařizování a zakládání konsumních, tak zvaných akciových společných spolků“ (388).

XVII. *Přehled českého družstevnictví na Moravě v roce 1885* . . . 391—404

Další záložny mezi r. 1873—1885 (392—394). Statistika družstev v roce 1885: I. Záložny (395 až 401). Záložny — spolky (401), II. Potravní spolky (402), III. Živnostenské spolky (403), IV. Zemědělská družstva neúvěrní (403), V. Akciové společnosti (404).

Závěr . . . 405—407

Druhá epocha družstevnictví po r. 1885 ve znaku „raiffeisenek“, jejich svazů a družstev výrobních. První raiffeisenka (405), první svaz, první výrobní družstva (406).

Přehled důležitých družstevních dat . . . 409—416*Abecední seznam založen, družstev a spolků* . . . 417—439*Rejstřík osobní* . . . 441—452*Použitá literatura a pomůcky* . . . 453—458*Seznam ilustrací* . . . 459

záložny letovické. Jan Ježek ml., první odborník v záloženství moravském (66). Letovická záložna uplatnila svou iniciativu na záloženském sjezdě v Kunštátě (66), v Brně (67) a v Letovicích (68). Přehled vývoje záložny v Letovicích v letech 1865—1868 (70). Záložná pokladnice v Hodoníně (72). Záložná pokladnice v Bystřici n/Pern. (72). Stav záložny v Bystřici n/Pern. v letech 1866, 1871, 1876 (75). Občanská záložna v Kunštátě (76). Sjezd založen v Kunštátě 19. května 1870. Občanská záložna v Kobyli (77). Ostatní záložny té doby (79).

IV. *Nejstarší moravská záložna na vesnici ve Velkých Opatovicích roku 1864* 81—90

Jako stav řemeslnický, trpěl stejnou peněžní tísní lid rolnický. Záložny mohou odpomoci - jak zdůrazňovali už Fr. Šimáček a Ph. Dr. Fr. Čupr. Nejvýznamnější propagátor svépomoci na venkově byl Dr. F. S. Kodým svým spisem „Spolky na vzájemné pomáhání“ z roku 1860 (82). Na Moravě rolníci spolupracují v záložnách v Hranicích, Kojetíně, Veselí a Přerově. „Hospodář Moravský“ roku 1863 přinesl článek patrně Demelův o prospěšnosti záložen pro lid rolnický (83). Záložna ve Velkých Opatovicích je první záložnou na moravské vesnici dle výzvy Kodymovy a Demelovy. Zakladatelé záložny ve Vel. Opatovicích Josef Dobeš, Jan Šeránek, Jan Lacina (87). Stanovy záložny schváleny v Brně 12. června 1864. Ostatní záložny v okolí opatovickém.

V. *Jan Rudolf Demel* 91—176
 1. *Osobní data Jana Rudolfa Demela* 91— 96

Profesor Jan Rudolf Demel z Olomouce vyvolal hnutí stavovských rolnických záložen. J. R. Demel narodil se 7. dubna 1833 v Prostějově a zemřel 1. března 1905 (92). Hospodářský pokrok na Mo-

ravě dle programu Demelova, uskutečňovaného na podkladě Hospodářské jednoty olomoucké (94). Zakládány rolnické záložny a rolnické akciové podniky průmyslové (94). Krise v roce 1873 zarazila vítězný postup Demelovy akce (96).

2. *Demel se rozhoduje a připravuje stavovské rolnické záložny* 96—124

Demel spolupracoval s Kramářem, byl členem výboru záložny prostějovské a byl delegátem na sjezdu v Praze v roce 1865 (98). Demel zužitkoval záloženskou svépomoc ve prospěch rolnického stavu tehdy velmi zuboženého (99—102). Ve svém časopise „Hospodář Moravský“ přinesl článek „Záložny a jejich prospěch pro obecnost“ z roku 1883, v němž soustavně už poukazuje na význam záložen pro lid rolnický (102). Demel přednášel o významu záložen pro lid rolnický v Litovli roku 1864 (105). Demel přednáší 3. července 1864 v Olomouci na thema „Proč napomohou záložny rolnické pokroku hospodářskému“ (106). Zvolen výbor k vypracování stanov. Stanovy schváleny 27. ledna 1868 v Prostějově (108). Při jednání o stanovách zvítězil návrh Demelův na solidární závaznost v rolnických záložnách (109) a schválen rozšířený účel záložen: společné podniky podporovati. Souhrnným výsledkem všech příprav jest vynikající Demelův článek „Záložny rolnické“ dne 15. února 1868 v „Hospodáři Moravském“ (109—124). Článek „Záložny rolnické“ je první soustavnou propagací a prvním praktickým návodem v zemědělském družstevnictví záloženském. Rolnictvo před zkázou zachráni jen vzdělání a hospodářský pokrok. K tomu je třeba peněz a ty lze opatřiti spojenými silami (113). Prostředkem k tomu jsou záložny. Záložny rolnické při společné závaznosti všech členů dostanou dostatečný úvěr (115). Proti ztrátám chráněny jsou záložny

fondem rezervním (116). Každý člen musí vkládati příspěvky. Správu spolku vede valná hromada a výbor (120). Článek přináší pak návrh stanov záložny rolnické (121). Článek „Záložny rolnické“ je nejstarší památkou družstevní literatury moravské (124).

3. *Demel zakládá stavovské rolnické záložny na Moravě a ve Slezsku a Němci následují jeho příkladu . . . 125—147*

První rolnická záložna v Dubanech ustavena 7. dubna 1868 (125). Prvním předsedou dubanské rolnické záložny byl Arnošt Nakládal (125). Rolnická záložna v Olšanech (126). Rolnická záložna Velké Slatěnice (124). Rolnická záložna Těšetice (127). Rolnická záložna ve Štěpánově (127). Protokol ustavující valné hromady, na které přednášel P. Wurm a profesor Demel (127). Rolnická, spolu také občanská záložna v Tištině (130). Rolnická záložna Čechy pod Kosířem (130). Rolnická záložna v Dolanech (131). Rolnická záložna v Litovli (131). Rolnická záložna v Hrubčicích (131). Rolnická záložna v Křelově (132). Napajedlská záložna rolnická (132). Rolnická záložna ve Vel. Bystřici (133). Rolnická záložna záhlinická (133). Její zakladatel poslanec Fr. Skopalík (133). Rolnická záložna v Krasicích (133). Rolnická záložna ve Zbejšově, první na Brněnsku (134). Rolnická záložna v Čehovicích. Valné hromadě přítomen Demel (134). Rolnická záložna míškovická v Míškovicích (135). Rolnická záložna Mysločovice (135). Rolnická záložna farnosti újezdské, druhá na Brněnsku (136). Rolnická záložna v Držovicích (136). Rolnická záložna v Krumsíně (137). Její úvěr v cukrovaru vrbáteckém s osobním ručením Demelovým. První případ vyloučení členů (138). Rolnická záložna v Příkazích. Přítomen prof. J. R. Demel a P. Ignát Wurm (139). Ostatní rolnické záložny na Moravě. Na Moravě celkem založeno 106 rolnických záložien (140). Demel vyvolal rolnické záložny ve

Slezsku a to první v Plesné roku 1870 (142). Ostatní záložny ve Slezsku. Němci na Moravě zakládají rolnické záložny dle Demela (142). Demelův vzor následuje německá rolnická záložna v Medlově a jeho stanovy doslovně přebírá Landwirtschaftlicher Vorschussverein in der Gemeinde Nebotein roku 1871 (143). Německé svědectví o úspěchu rolnických záložen Demelových a o tom, že byly Němcům vzorem (144).

4. *Demel usměrňuje další rozvoj stavovských rolnických záložen na Moravě a vyvolává v život Ústřední záložnu rolnickou v Olomouci* 147—162

Demel konstatuje, že rolnické záložny se osvědčily 28. ledna 1869 (149). Úloha rolnických záložen vysvětlena znovu v „Hospodáři Moravském“ roku 1870 a 1871, kde zdůrazněn jejich cíl, podporovati společné rolnické podniky (150). Rozpor mezi rolnickými a občanskými záložnami na Moravě, vyvolaný Demelem ukončen na sjezdu v Olomouci dne 4. května 1871 patrně z podnětu P. Wurma (151—154). Demel přikročuje k založení Ústřední záložny rolnické (155). Provolání ústřední záložny rolnické. Demel vysvětluje význam Ústřední záložny rolnické. Začátky Ústřední záložny rolnické. Ústřední záložna rolnická v Olomouci vyvolaná Demelem je první družstevní centrála v našich zemích (161). Pokus o Rolnickou úvěrní banku v Olomouci (162).

5. *Stavovské rolnické záložny Demelovy jsou samostatným typem záloženským* 162—168

Demelovy záložny navazují na osvědčený vzor záložen Schulze z Delitsche, které mezi zemědělci propagoval Kodým (163). Rovněž Kampelík propagoval záložny vzoru Šimáčkova roku 1859. Srovnání Kampelíka s Demelem (163). Srovnání záložen systémů Schulze z Delitsche, Raiffeisena a Demela (164). Sy-

stem Demelův jest samostatným českým systemem záloženským (168).

6. *Demel převádí záložny na podklad zákona družstevního* 168—170

Demel vypracoval záloženské stanovy dle zákona družstevního, chystal přednášku o tomto zákoně v Lošticích 12. října 1873 a v „Pozoru“ uveřejnil články o svépomocných spolcích a zákonu družstevním a o výhodách tohoto zákona.

7. *Demel tvůrcem uceleného zemědělského programu a jeho spolupracovníci* 170—176

Vedle rolnických záložen vyvolal Demel zemědělský průmysl. První cukrovar ve Vrbátkách za spolupráce Arnošta Nakládala z Duban (171). První rolnická sladovna v Prostějově 1867. Demel dal podnět k založení první hospodářské školy na Moravě v Přerově roku 1865, volal po zřízení zemědělské rady a po politické organizaci selského lidu. Demel formuloval tehdejší agrární program (172) a namnoze jej prováděl. Program tento zdůvodněn u Demela sociologicky i filosoficky. Svépomoc má v něm největší úkol (174). Z Demelových spolupracovníků nejvýznamnější jsou P. Ign. Wurm (175), Dr. Fr. Lakomý (176).

- VI. *Snahy po soustředění moravských záložen, volání po vybudování záloženského ústředí* 177—208

Sjezdy moravských záložen.

Moravské záložny účastnily se sjezdu českomoravských záložen roku 1865 v Praze na pozvání záložny přerovské (178). V ústředním výboru záloženském moravské záložny zastupoval Dr. Antonín Mezník. Krajinský sjezd moravských záložen v Olešnici 12. února 1870 (180). Jedná o udržování stejné úrokové míry. Krajinský sjezd moravských záložen v Kunštátě 19. května 1870 stanoví záložnu letovickou za

jakousi záložnu ústřední (181). Sjezd moravských záložen v Brně 14. listopadu 1870 jedná o společných krocích záložen moravských v příčině daní a poplatků a žádá ústřední peněžní ústav pro záložny moravské v Brně (182). Slovenské záložny konají obdobný sjezd v Turčanském Sv. Martině 23. srpna 1870 (185). Sjezd záložen v Brušperku 20. listopadu 1870 žádá společný závod k nakupování obilí a doporučuje spolky potravní (186). Krajinský sjezd záložen v Letovicích 13. července 1871 jedná o veřejné platnosti záloženských knížek, o spolupráci záložen v pojišťování, o unifikaci tiskopisů a to nejdůležitější: navrhuje kontrolní komisi, která by občas knihy a pokladnu jednotlivých záložen kontrolovala. Jsou to podniky Jana Ježka ml. (187). Sjezd občanských a rolnických záložen v Olomouci 4. května 1871 jedná o daních a kolcích, o vyrovnávání přebytků v záložnách, o spolupráci Živnostenské banky a likviduje spor rolnických a občanských záložen. Zvolena komise k úpravě jednotných stanov (188). Sjezd moravských záložen v Prostějově 8. dubna 1872. Usnesl resoluci o legalisaci listin a o deputaci k císaři ve věci daní (190 a násl.). Názory Dra F. Lakomého a Dra Fanderlíka o novém zákonu družstevním (194). Sjezdová resoluce navržená redaktorem Černochem (195). - Krajinský sjezd ve Vanovicích 28. července 1872 žádá znovu revisi záložen (196). Sjezd moravských záložen v Olomouci 13. srpna 1873 řeší převod záložen zvláště rolnických na podklad zákona družstevního (196). Sjezd záložen v Kroměříži 2. září 1873 jedná o novém zákonu družstevním dle referátu Dra Mildschuha (197), přijímá názor redaktora Černocho o ručení obmezeném a neobmezeném (199), usnáší výbor pro přípravu stanov (201) a jedná o věcech poplatkových (202). — Sjezd záložen v Boskovicích 9. října 1873. Záložna vanovická zapsána už v družstevním rejstříku a podává zprávu (203), letovecká záložna koná dál službu záložny ústřední (204).

Na moravských záloženských sjezdech přineseny nové podměty pro záloženské hnutí: návrhy na kontrolu a revisi záložen (205), volání po záloženském ústředí (206), pokus o první družstevní centrálu v Ústřední záložně rolnické v Olomouci, všeobecné rozhodnutí pro přeměnu záložen dle zákona z roku 1873. Redaktor Josef Černocho a „Našinec“ (207).

VII. *Persekuce moravských záložen v roce 1872 a 1873* 209—235

Prostějov, Třebíč, Loštice, Vyškov, Kroměříž.

Za moravského místodržitele Webera (209) došlo k rozpuštění pěti moravských záložen a několika potravních a řemeslnických spolků. Byla to německá persekuce z důvodů národních (211).

Záložna a půjčovna občanská v Prostějově založena 1863 (212). Bilance záložny v roce 1871. Její aktiva činila při likvidaci 879.855.—zl. (220). Dekret o zrušení záložny 28. srpna 1872. Dům záložny zabezpečen vlasteneckým činem pro českou reálku (220).

Záložna v Třebíči založena 1867 měla aktiv 203.368.—zl., její likvidace (223).

Záložna v Lošticích z roku 1867 (223), měla aktiv 88.911.—zl. rozpuštěna v lednu 1873 (224).

Záložna ve Vyškově z roku 1863. Pokladník Karel Vlach zemřel 24. září 1872 tragickou smrtí jako oběť teroru na poli družstevní ptáče (224). Aktiva záložny činila 279.059.—zl. (225), rozpuštění nařízeno v prosinci 1872 (226).

Záložna v Kroměříži rozpuštěna 30. ledna 1873 (228), její aktiva činila 604.123.—zl. Vlastenecký odkaz 30.000.—zl. na českou školu, učiněný před rozpuštěním kroměřížské záložny (228). Interpelace Dra Mildschuha proti rozpuštění (230). Zabavení záloženského daru a zrušení platnosti darovacího usnesení (230). Šperlínovo odvolání (231). Mini-

sterstvo vnitra zamítlo stížnost a potvrdilo zabavení.
(234).

Josef Šperlín (235).

VIII. *Ozvěna persekuce moravských záložen* 237—261

Ze strachu před pronásledováním volány moravské záložny k pořádku. Významný varovný hlas pseudonyma Brunovského: „Slovo včas našim záložnám“ (239—245). Dle něho jsou záložny výbornou školou pro lid. Ve stanovách samých je řada závad, jež třeba odstraniti. Demelův „Pozor“ volá „Šetřte záložen“ (246). Poslanec Dr. W. Kusý interpeluje persekuci záložen na moravském sněmu 6. prosince 1873 (248). Dr. Fanderlík interpeluje 17. prosince 1873 (250). Odpověď místopředsedy Webera (254). Nové záložny nepovolovány (259).

IX. *Poměry v moravském záloženství před vydáním družstevního zákona* 263—274

Obtíže záložen za války roku 1866 (263) a za války roku 1871. Krach vídeňské bursy (264). Výnos o přijímání vkladů na knížky (264) a o zákazu nových záložen (264). Ústřední výbor záložen, založení Živnostenské banky (265). Záležitosti poplatkové a daňové a deputace záložen k císaři (266). Statistiky záložen na Moravě před rokem 1873 (267). Statistika Josefa Schreyera moravských záložen do vydání zákona 1873 (268—274).

X. *Chvála moravských záložen* 275—283

Na Moravě poměrně více záložen než v Čechách (275). Záložny na Moravě východiskem a střediskem hospodářské práce (277). Záložny základnou národního života ve městech (278). Zásluhy moravských záložen o školství (279). Přerov vyvolává pokračovací školu řemeslnickou, Prostějov českou reálku,